

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Vad har hänt?

PINSAMT OCH NÄRGÅNGET BEKILKADE, i detalj omtalade var gång de tagit upp en näsduk eller lyft en klubba i det dyrbara och därför exklusiva krockliknande spel, som kallas golf har de båda engelska prinsarna blivit under de gångna veckornas besök. Kan nu detta förbättra handelsutbytet, så må det ju vara hänt, men det är synd om dem.

ARBETSFRED ÄR SÄKRAD inom flera stora och viktiga industrier, då avtalen, som utgingo den 1 okt., förnyades för det stora flertalet.

SNABB UTREDNING AV FÖRSÄKRINGEN FÖR ARBETSLÖSA har beslutats av regeringen med möjlighet att inbegripa däri lant- och skogsarbetare samt affärsanställda. Socialministern be- myndigad att utse fem sakkunniga.

FLERA KVINNOR I RIKSDAGEN? Ja, sedan den slutgiltiga sammanräkningen ägt rum, har andra kamrarna fått två nya kvinnliga ledamöter, nämligen de båda socialdemokraterna fruarna Ruth Gustafsson, Stockholm, och Sigrid Giller-Ringesson, Norrköping.

EDENS LUSTGÅRD, som numera heter Iraq och regeras av kung Feisul under engelskt mandat har nu blivit medlem av Nationernas förbund. Måtte det även medföra en avspänning av ras- och religionsskilljaktigheterna inom den ej så värst fredliga befolkningen.

LYTTONKOMMISSIONEN, tillsatt av N. F. för över ett år sen för att undersöka den mansjuriska konflikten, har avslutat sin rapport. Där konstateras, att befolkningen är kinesisk, fientlig mot Japan och att de japanska krigshandlingarna icke kunna betraktas som ett legitimt självförsvar. Upprättandet av Manchukuo-staten är endast ett verk av japanska trupper. Men gå tillbaka till föregående tillstånd går ej. Kommissionen föreslår därför att Japan liksom Kina drar tillbaka sina trupper. Manshuriets statsrättsliga ställning ordnas genom en traktat mellan de båda länderna, som bör ingå en »non-aggressionspakt» med varandra. Intresserade makter ordna upp ställningen i Manshuriet. Rapporten har mottagits med blandade känslor.

TYSKLANDS VÄGRAN ATT VIDA-RE DELTAGA i nedrustningskommissionens arbete har förlamat arbetet i Genève. England har nu försökt inbjuda Frankrike, Tyskland och Italien till en fyrmaktskonferens i London.

Tyskland tycks vara villigt att komma till en förutsättningslös diskussion, men vidhåller sin föresats att själv bestämma över sin avrustningsgrad. Genève ser med blandade känslor på denna stormaktskonferens i London.

Tysklands rikskansler förbehåller för- fattningsändringar, bestående i tvåkam-marsystem och en stark regeringsmakt oberoende av riksdagsmajoritet. Ryktena om kronprinsens riksföreståndarskap de-menteras.

Veckovisningen

Tidevarvet är i detta nummer i till- fälle att publicera inledningskapit- let till Elin Wägners i höst ut- kommande roman

Dialogen fortsätter.

Kapitlet har försetts med motlöt:
»Var det en slump att just detta barn rev ner spöålen?»

Den försummade handlingen.

Den begäran om amnesti för de efter Adals-, Klemensnäs- och Sandarne- oroligheterna dömda, som framställdes av den kommunistiska riksdagsgruppen, har avslagits av regeringen. Avslaget moti- veras för det första därmed att domarna ännu inte fastställts i högre rätt, för det andra med att de olika straffen inte kun- na sammanföras under en gemensam for- mel för ett amnestibeslut, som ju inne- bär att rättskipningens upprätthållare stryker ett streck över vad som skett. Regeringen låter emellertid förstå att den individuella nådevägen vore i vissa fall framkomlig. Den borgerliga pressen har genomgående uttalat sitt gillande över regeringens beslut, den kommunistiska desto starkare sitt ogillande och den so- cialdemokratiska söker slingrande betäcka reträtten.

Regeringen har, med rätt eller orätt, fått skenet över sig att ha fallit undan för sina motståndare i valet, den borger- liga opinionen. Ty vad begärde den väl- jarmassa, som lyfte den nuvarande rege- ringen till maktens tinnar? Insländet på en ny väg — kanske visste man inte precis vart den vägen skulle leda, men det måste bli något annat än det som varit. Man ville komma åt den sociala oron, som skakat vårt land. Och därför var det rimligt att stryka ett streck över genombrottets oroligheter.

Den anda, som svetsade massorna samman den 16 maj 1931 i en värdig pro- test mot skotten i Adalen, som ännu eka- de i hela Sveriges land och genom social- demokratiska röster gav starkt genljud

på själva Helgeandsholmen — den andan fordrar av den nya regeringen en symbol- handling, som verkligen skulle markera gränsen till ett systemskifte. Då Per Albin Hansson och Gustav Möller den 1 juni i år på stora möten konstaterade ar- betarnas krav på amnesti för de i sam- band med Adalsaffären dömda, var detta krav då begränsat endast till de dömda redaktörerna? Det framgick i varje fall icke av det socialdemokratiska huvudor- ganeis uttalande på ledande plats efter det amnesti beviljats åt fyra tidningsut- givare, däribland den nuvarande ekle- siastikministern. Där framhölls den uppenbara halvhet av vilken amnestin led och man hoppades att inom kort en fort- sättning på den då beslutade amnestin måtte komma.

Regeringen säger nu att domarna inte vunnit laga kraft. Det hade heller inte domen över hr Engberg. Inte skulle det väl heller vara omöjligt för denna rege- rings skickliga jurister att finna en for- mel för amnestins meddelande, som ute- slöt de rena provokatörerna. Och icke ens om dem kan man förutsätta att de ädömda straffen kommer att verka för- bättrande. De blir oräknomligt marty- rer och verkar därigenom ändå mer för- förande.

Den enskilda nådevägen förutsätter den dömdes sinnesförändring och kan därför aldrig få samma principiella bety- delse som ett amnestibeslut. Det psyko- logiska ögonblicket är nu försuttet. Kvar står den försummade handlingen.

Emilia Fogelklou:

Fynd och sökare.

Hur kommer det sig att mitt i ma- skinäldern böcker om religiös er- farenhet myllra fram, mest dock om för- gången sådan, som medeltidsmystikernas, eller om fjärran sådan, som Vivekanan- das och Ramakrishnas, eller om både förgången och fjärran sådan, som de su- fiska urkundernas?

Jag tror att det finns en dubbel anled- ning. Dels en motsatsbetoning, som gör att en bok av detta slag står och — jag höll på att säga — vill stå skrovlig, oät- komlig som ett rullstensblock mitt i en planåker. Endast de som erfarit eller el- jest veta något om jordens dramatiska liv, om glödtider, istider och eruptions- tider veta, att detta otillgängliga från fordom, bär vittne om väldiga makters rörelse, icke om något indifferent, orör- ligt, endast förstenat. För alla som förtviv- la om tiden står det historiska märket som en påminnelse om en annan verklig- het, en annan sorts Verklighet.

Men för dem som tro, att alla »tider» ha fått sitt ärende att uträtta, också vår, finns det också en annan förklaring till saken. Hur tvärsidigt begränsad än våra intressen och vår aktion äro eller tyckas vara, så har vårt kritiska sinne ett krav på realitet. Den vill inte ha reproduktioner och kopior och utläggningar. Den vill ha verklighetskontakt. Men religiös verklighet finner man inte i andra hand. Ur andra hand fås det kvietiv, kanske,

Men religiöst motiv kan icke hämtas ur främmande källa. Det måste erfaras inom individen själv. Och när *fattigdo- men på dessa motiv* äntligen gör sig kännbar, blir där en intressestart emot vittnen ur det förgångna, som omedelbart undfingo kraft innanför sitt innersta.

Jag håller i mina händer en sufisk ur- kund, Shaikh 'Attars Tazhirat 'L-Aw- liya (Vännernas minne), översatt till svenska av baron Erik Hermelin. (P. A. Norstedt & Söner, 5 kr.) Denna rika fyndgruva lämpar sig lika litet som andra urkunder för recensioner eller referat. (För att vara rätt läskunnig behövde man också en bildning, som icke står till mitt förtogande.) Icke kan jag i dessa ord och utsagor rörande sufiska helgon göra distinktioner och tolkningar. Jag bara finner här och var bland underliga och fömda ord också gyllene ord, som ha gil- tighet i alla kulturvärldar.

»Jag såg en sten på vägen kastad. — På den stod skrivet: 'När du ej handlar på det du vet, vi söker du det du icke vet?'» Här står den *etiska* visarstolpen förvånande klar. Men vi föras vida län- gre in på sökandets och finnandets vägar. Det finns människor som intill blod hand- lat efter vad de visste och som efter sin långa väg nå en ny visarstolpe, den där det högsta mänskliga otillräcklig- het ger en ny hunger i själen. Den stillas (Forts. å sid. 4.)

Sakkunskapen har ordet om Den mäktiga skolan.

Då Tidevarvet för några veckor sedan tillfrågade en del riksdagskandida- ter om deras ställning till vissa punkter i det radikala programmet, var det påfal- lande hur vederbörande tvekade att ut- tala sig om uppfostringsfrågan, erkännan- de sin egen osakkunnighet på detta om- råde. Tidevarvet har nu tyckt det vara av intresse att erifara vad *sakkunskapen* har att säga om den radikala program- punkten i skolfrågan och den utförligare kommentar till denna, som av rektor Ho- norine Hermelin publicerats i tidningen.

Som ett allmänt omdöme kan man först konstatera ett stort intresse för de i Tide- varvet framförda synpunkterna, fast inte alla de av oss tillfrågade haft tillfälle att formulera ett svar.

Vi börja med ett par representanter för flickskolan, som ju tidigt utgjort en god jordmån för reformer på undervis- ningens område.

Rektor *Maria Aspman*, Stockholms Högre folkskolas för kvinnlig ut- bildning förra rektor svarar, att hon är alldeles ense med artikelförfattaren om att examensväsendet är förkastligt.

— Vad som intresserar mig allra mest

är flickorna, säger rektor Aspman. De har det också på ett sätt sämre än poj- karna. Flickläroverken är ju nämligen byggda på realskoleexamen och treårigt gymnasium. Pojkarna har faktiskt mera att välja på. Examen träffar dem inte heller i den allra ömtåligaste åldern. Men för flickorna ligger den mitt under deras ömtåligaste år. För lärarna blir det ju ett så förtvivlat jäkt, att de, hur gärna de än ville sätta själva uppfostran i för- sta rummet, oftast inte kan undgå att skjuta den åt sidan för den rent teore- tiska undervisningen.

Enligt min mening skulle det vara idea- listiskt med ett skolpenningssystem, som gav möjlighet att välja mellan de olika sko- lorna. Men det allra viktigaste och det som saken står och faller med, det är den där examenshistorien, som innerst bottnar i någon sorts fåfänga för mössor- na och som gör att det aldrig finns tid över för läraren att beakta själva upp- fostringsmomentet.

Förken *Gerda von Sydow*, förutvaran- de föreståndarinna för Högre lära- rinneseminarier i Stockholm instämmer (Forts. å sid. 6.)

Helge Heerberger:

Nyval och vapenskrammel.

Tyskland väljer för femte gången 1932.

Nu ska vi välja igen i Tyskland. För femte gången år 1932. Efter riks- dagsupplösningen den 12 september, var det åtskilliga, som betvivlade, att det skulle komma till ett nytt val. Med in- dignation tillbakavisade regeringen dy- lika tvivel. Den ämnade inte avvika en tum från författningen, och naturligt- vis skulle nya val äga rum. Men se- dan —? Det är strängt förbjudet att ut- tala något som helst tvivel angående re- geringens trohet mot författningen — den tidning, som vågar någonting sådant, straffas ögonblickligen med förbud. Men finns det någon möjlighet för von Papen att behålla makten efter den 6 november utan att öppet bryta mot författningen? Den enda utvägen vore väl att ständigt låta välja nya riksdagar. Det existe- rar ingen paragraf, som direkt förbjuder ett sådant tillvägagångssätt. Författnin- gen påbjuder endast, att för varje ny riksdagsupplösning måste en ny orsak föreligga. Nå, den senaste riksdagen upplöstes med den motiveringen, att det vore fara för att nödförordningen av den 4 september skulle upphävas; att hitta på en ny nödförordning, som vore oantagbar för den nya riksdagen, torde inte vara så svårt. Teoretiskt sett är således metoden att ställa till med periodiska riksdags-

upplösningar absolut användbar. Men i praktiken faller den naturligtvis på sin egen orimlighet.

Vad ännar herr von Papen således företaga efter den 6 november? Att den nya riksdagen inte kommer att ge ho- nom sitt förtroende är självklart. Också om de tysknationella, det enda parti, som står bakom regeringen, göra en avsevärd vinst, så kan det inte betyda annat än att von Papen i bästa fall får ungefär 88 % i stället för 92 % emot sig. Någon le- gal utväg ur dilemmat står inte att upp- täcka. Hur den illegala utvägen kommer att se ut, är ännu omöjligt att förutsäga.

Nazisterna och vänstern bekäm- pa tillsammans »de reaktionära baronerna».

Inför de nya valen råder en allmän för- virring. Alla fronter ha förskjutits. Den politiska situationen kan inte betecknas som annat än kaotisk. I går voro nazi- sterna bästa vänner, i dag äro de bittra fiender. Den nazistiska pressen innehåller knappast längre några angrepp mot marxisterna, nu är det bara »de reaktio- nära baronerna» kampen gäller. Ja, i kampen mot regeringen står plötsligt nazisterna och vänstern sida vid sida.

(Forts. å sid. 5.)

Läcker och hälsosamt
är smörgåsbrödet

UPLANDSKUBBEN

I hygienisk förpackning hos Eder handlande.

Undvik efterapningar!

Begär uttryckligen Uplandskubben!

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Elin Wagner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:

Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:

Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Obs! Ny adress från 1 oktober:
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stock-
holm. Tel. N. 48 42.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén.
Norrländsgatan 18.
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM

Specialitet: Familje- och arvsaker,
Boutredningar och testamenten, för-
valtningsuppdrag. Även skriftliga
förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg

KUNGSGATAN 6, STOCKHOLM
Tel. Växel: N. 333 15.

LÄKARE

Införd genom Stockholms Läkarförening.

DOKTOR

Alfhild Tamm

har återtagit praktiken.

TANDLÄKARE

Tandläkare

Per-Einar Fryklöf

Norr Mälarstrand 76, 7 tr.
Mottagn. kl. 12.30—1.30, 6—7 e. m.
samt pr tel. Kh. 342 46.
Låga taxor. Rådfrågn. kostnadsfri.

Tandläkare

Eva von Heideman

Mottagning enligt överenskommelse.
Östermalmstorg 5, 3 tr. Tel. 736 54.

Tandläkare

EMIL LINDBLADS
PRIVATKLINIKER

Stockholms största och modernaste
tandkliniker för alla samhällsklasser.

Östermalm:
Kommendörsg. 16. Tel. 728 50, 728 70

Kungsholmen:
Hantverkarg. 37. Tel. K. 37, K. 3738
(Basarbyggnaden v. Kungsholms Lärverk)

Mottagn. 8.30—9, 1.30—2, 6—7.
Tandvård behandlas hela dagen 8—7
Lördagar stänges 4 (sommarmån. 2).

Kostnadsfri rådfrågning.
Endast exam. tandläkare.

Alma Axelssons
FÖRLOSSNINGSHEM

LINNÉGATAN 19

Mottager inackord. även för längre tid.
Tryggt och ogen., välrek.
Tel. 778 24.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 " " 73 37
GGÖTATAN 52 " " 333 09

Advokaten, Jur. Kand.

Majken Billjer

Regementsg. 8 (vid Morescobron).
Tel. 18 59 och 18 54.
MALMÖ

Familjerättsliga ärenden. Boutredningar,
arvs- och testamentsärenden samt övriga
juridiska uppdrag. Skriftliga förfrågningar
besvaras omgående.

Den 15 Okt. 1932.

I elfte
timmen.

Eftertankens kränka blekhet synes nästan ha träffat högern inför förverkligandet av den s. k. »hjälpen» åt jordbruket i avseende på mjölkskatt och smörprisreglering. »Skall regeringen våga?» skriver Sv. Dagbl. visserligen med indignation men likväl med en illa dold förhoppning att riksdagens beslut skall ändras. Man börjar liksom att vakna för, vilken väg man slagit in på. Och förutom allt tvång och allt krångel, är man inte fullt säker på, att det förhöjda exportpriset på smör blir till någon hjälp, d. v. s. om man lyckas så väl, att det lönar sig att importera billigare smör utifrån. Kommerskollegium har uttalat sina farhågor i den riktningen.

Ett riksdagsbeslut måste bli lag. Men man kan inte låta bli att hoppas, att det skall lyckas den nye jordbruksministern att finna en väg, som lagligen gör en olycklig lagsverknings om intet, helst genom undvikande av dess ikraftträdande. Mjölkskattelagen — eller vad den skall kallas — lämnar ju stor frihet åt K. Maj:t. Jordbruket är verkligen nog illa ställt ändå, utan att man ytterligare behöver försvåra dess be-lägenhet. Låt oss hoppas på hr Sköld!

Fogelstadstadsförbundets Stockholmsavdelning kallas till möte, lördagen den 22 oktober 1932, kl. 7.30 e. m. i Kvinnliga kontoristföreningens lokal, Brunkebergstorg 15.

Föredrag av rektor Honorine Hermelin.

Klockarebolagets

Begravningsbyrå,
Skeppargatan 39. 734 36, N. 60 98.
S:t Paulsg. 15. Sö. 30 87.
Filialer: Agneg. 40. Kh. 335 28.

Eldbegängelsen

är den bästa formen för förvandlingen av de avlidnas stoft. Upplýsingar om eldbegängelsen lämnas å

Svenska Eldbegängelseföreningens (S. E. F.) Stockholmsavdelnings byrå, Sveavägen 25, 2 tr. (hiss). Tel. N. 22 80. Vardagar kl. 10—4, lördagar 10—2.

Medlemsavgiften i föreningen är en gång för alla: för medlemmar i Svenska Eldbegängelseförsäkringskassan Kr. 5:—, för i annan begravningskassa inskrivna Kr. 5:— samt för andra Kr. 10:—, Föreningens tidskrift »Ignis» Kr. 2:— pr år (Sex nr)

Medlemskap i Sv. Eldbegängelseförsäkringskassan befriar de efterlevande från kostnader och bestyr med den dödes begravning. Låga premier.

Liliesjöes

Parfumeri- och Sjukvårdsaffär
STOCKHOLM

Butiker:
Fridhemsgatan 16 — Tel. Kh. 59 82.
Hantverkargatan 85 — Tel. Kh. 55 85.
Sveavägen 109 — Tel. Va. 170 25.
El. värmekuddar — Kattskinn —
Kamelhårsartiklar — Urinbehållare
— Sanitetsbyxor för damer —
Allt i branschen.

Den ofrånkomliga
frågan.

Det händer ofta, när en stor och viktig sak går upp för en människa, blir hon till den grad gripen av frågans ofrånkomlighet, att hon tilldelar alla övriga människor sin egen föregående okun- nighet, därvid förbiseende många viktiga insatser som gjorts av andra entusiaster.

Så hände det för några veckor sedan att professor Ingvar i Lund vaknade upp för läkarkårens sociala ansvar ifråga om upplýsingars spridande i striden mot de smittosamma könssjukdomarna. Profes- sor Ingvar gick i en artikel i Fönstret av den 24 september hårt till rätta med sina kolleger könsläkarna, som, prof. Almkvist undantagen, »i stället alltför mycket ägnade sig åt minuthandeln av kvicksilver och salvarsan». Prof. Ingvar blev i ett se- nare nummer av Fönstret av d:r Gerda Kjellberg vederbörligen upplyst om det icke föraktliga arbete som av en hel del läkare har nedlagts och fortfarande ned- lägges på upplýsingens område.

För några dagar sedan utkom första häftet av en populär tidskrift »Sexuell upplýsing», till utseende och innehåll nära släkt med den förra året av norska Clartéister startade tidskriften av sam- ma namn, ävenledes omnämnd i denna tidning. Även denna svenska upplý- sningsskrift har förut i pressen av sina unga tillskyndare reklamerats som den första ljusstrålen i det sexuella mörkret. Det konstateras också i annälän, apropos den okunighet som givetvis ännu råder i sexuella ting, att »för närvarande göres emellertid ingenting för att avhjälpa den- na okunighet och alla följder den för med sig».

Ser man på det första häftet blir man dock ej alltför imponerad i nyhetsavseende. En bra artikel om fosterfördrivnings- lagstiftning av Ruth Stjernstedt är unge- färligen detsamma, som av samma för- fattare förut publicerats i Tidevarvet. Bil- der ur det sexuella mörkret av fru Jen- sen i överensstämmelse med hennes förut publicerade bok. Vidare bokenmälan, Om barnens sexuella fostran: de tre bö- ker som framkommo genom den av de kvinnliga skandinaviska läkarna utlysta tävlan om sådana böcker. Anledningen till böckernas skrivande omnämnes natu- rligtvis icke. Kommer så huvudartiklarne, Fosterfördrivning och dess faror, vilken har stora förtjänster men ger intet vä-

sentligt nytt över det förut i den allmänna diskussionen framförda, ej heller tillräck- ligt utnyttjat den ryska erfarenheten. Största utrymmet upptages av en beskriv- ning över Könsgorganens byggnad hos man och kvinna. Man måste vad denna artikel beträffar på det mest bestämda opponera mot att författaren tillräder något sådant som operation av Hymen för att befruk- tningshämmande föremål skola kunna app- liceras redan före det första sexuella sam- manträffandet. Detta är visserligen nå- got som vissa affärer tillåter sig att till- råda, men den i könslivets psykologi nå- got kunnige läkaren torde ej vilja stå för ett sådant råd. Man kan ej heller under- låta den anmärkningen, att okunigheten vad könsorganens anatomi och fysiologi beträffar varit utsatt för ganska kraftiga angrepp på senare tider. Man kan ju ta ur högen professorerna Essen-Möller och Almkvists böcker. Likaså prof. Joseph- sons Hälsofarma lärdomar och drr. v. Speidern och Sundquists Handledning i sexuell undervisning och uppfostran samt dessutom ett större antal upplý- sningsskrifter för föräldrar och ungdom, alla innehållande könsorganens anatomi och fysiologi.

Det nya och sympatiska med den nya tidskriften är att det är unga män med yngre manliga läkare i spetsen, som ägnat sig åt denna upplýsningsverksamhet. Men det kan ifrågasättas om särskilt fråge- avdelningen är lämpligt i en tidskrift. Initiativet är dock beröm värt och de öns- skas god fortsättning och ökad mognad. Kanske är detta en väg för att den sexuel- la upplýsningen skall kunna leta sig in i den förut i detta avseende hermetiskt till- slutna akademiska världen och högre läro- verken. Men det skulle ej missklätt de unga, om de intagit en mera blygsam in- ställning till alla sina föregångare.

Det är en bok som ligger framför mig som framkallat föregående reflexioner. Boken är Karolina Widerströms Kvinn- hygien, nyligen utkommen i sin sjunde upplaga. Allt som allt har denna bok under årens gång kommit ut i uppmot 20-tusen exemplar.

När det gäller sexuell upplýsning i vårt land kan man på det hela taget icke komma förbi d:r Widerströms namn. Vem tog först upp en vidsträckt föreläsning- verksamhet på området om icke hon. Vem tog initiativet till att frågan om sexuell undervisning kom under diskus- sion på ett flickskolemöte i Göteborg, om icke hon och inledde själv frågan. Tack vare hennes initiativ kom ock en sådan undervisning till stånd för flickorna i Stockholms folkskolor. Hon var även med att som sakkunnig få in detta ämne i se- minariestadgan av 1914.

Fredhälls Färghandel

hörn av Rålamb- och Vitalisvägen,
H. S. B:s hus.
Tel. 53 34 99.

Hyresgästernas närmaste och bäst sorte-
rade inköpskälla på platsen.
Sjukvårds- & förbandsartiklar.
Damsugare uthyras.

Bosättningsaffären

Franzens Efr. A.-B.
FLEMINGGATAN 31. Tel. Kh. 18 13.
REKOMMENDERAS.

Största sortering på Kungsholmen i kri-
stall, glas och porslin, nysilver, rostfria
knivar, koppar-, bleck- och aluminium-
varor samt övriga hushållsartiklar till
konkurrenskraftiga priser.
Specialité: AKTA BORDSSERVISER.

Sybehörsaffär

OLGA MARKLUND.
Vitalisvägen 10 (hörn av Rålambsvägen)
(H. S. B:s hus). Tel. Kh. 357 30.
Rekommenderas i ärade hyresgäster
benägna hägkomst.

Restaurang
Port Arthur

Blekingegatan 40
Telefon Söder 34784

Bra matställe

Redan i februari 1899 hade d:r Wider-
ström på grundval av sina föreläsningar
givit ut den första upplagan av Kvinno-
hygien.

Efter fyra år var den mogen till omar-
betning och om ytterligare några år följ-
de en andra del Om de veneriska sjukdo-
marna och deras bekämpande.

Otaliga kvinnor av olika generationer
ha av d:r Widerström fått upplýsning och
råd på könslivets viktiga livsområde vare
sig genom åhörande av hennes föreläs-
ningar eller genom boken, som även kom-
mit till användning vid undervisning i
många flickskolor.

När nu den sjätte upplagan, som givet
på vissa punkter blivit föråldrad, gått ut,
har d:r Widerström ej undandragit sig
förlagets önskan att ännu en gång skrida
till en omarbetning.

D:r Widerström torde själv vara den
första som vill påpeka att den nya tiden
helst behandlar sexualproblemet gemen-
samt för män och kvinnor. När hon en-
dast till en viss del — den anatomiska
och fysiologiska — genomfört det i den
nya upplagan, är det säkerligen för att
den gamla ramen ej helt skulle sprängas.
Boken är sålunda fortfarande en Kvinno-
hygien, som dock ger kvinnorna kunskap
icke blott om dem själva utan även i till-
lämpliga delar om männen och mödrar-
ne ges många goda råd inte endast för
havandeskapstiden utan för barnets vård
och uppfostran i sexuella ting. Kapitlet
om könsdriftens första yttring gör full
rättvisa åt den moderna uppfattningen i
onanifrågan. Lämpliga utdrag ur äkten-
skapslag och strafflag, barnavårdslagar-
ne samt moderskapsunderstöd äro som
komplement bifogade.

Kanske saknar en modern ungdom nå-
gra av tidens brännande problem, såsom
abortfrågan, som endast helt lätt vidröres,
men det ligger i stället över boken en ro
och förtröstan på livets uppbyggande
krafter som ger den dess charm och värde.

Doktor Widerström är att lyckönska
till att i sin ålders höst fått kraft och
tillfälle till att lämna den ungdom hon
alltid känt varmt för ännu en gång en
värdefull vägledning. Tacksamheten här-
för kommer icke att utebli.

Ada Nilsson.

Reservoirpennor

med äkta 14 karats guldpenna borts-
pas till 2.50 pr styck.

Franco vid förskottslivid.
J. A. PERSSON
Box 2060. Stockholm 21.

DAMER!

Besök Damfriseringen
Pontoniergatan 14 (H. S. B:s hus).
Permanent 15 kr., Mise en plise. Färg-
ning av ögonbryn o. ögonfransar m. m.
Allt arbete utföres noggrant o. omsorgs-
fullt. Beställningar mottages tacksamt pr
tel. K. 37 76.

Vördsamt DAGNY GUSTAFSSON.

LARSONS
PÄLSVARUAFFÄR

Västmannagatan 56 (Hörn av Odengatan)
Telefon Vasa 63 52.
ALLA SLAGS PÄLSVAROR TILL
BILLIGASTE PRISER. REPARATIO-
NER UTFÖRAS VÄL OCH BILLIGT.
Kredit ordnas.

Herr- & Damskrädderiet

33 PIPERSGATAN 33
Tel. Kh. 304 07
utför alla slag av Herr- & Dam-
kläder. Herrkostymer Kr. 50:—.
Damkappor Kr. 35:—.
Pressning och reparationer utföras.
L. KVART.

Martin Andersen-Nexö som domedagsprofet.

Några kommentarer till en intervju.

Av ALF AHLBERG.

Det förefaller vara ett ledsamt men ofrånkomligt faktum, att man kan vara en stor diktare, en kännare av människosjälens hemliga djup och likväl en narr i den praktiska politikens angelägenheter. Jag skall icke försöka inlåta mig på någon förklaring av hur det hänger ihop utan nöjer mig blott med att konstatera faktum. Bernhard Shaw är otvivelaktigt en diktare av betydande mått — vilket icke hindrat honom att tid efter annan i press och rundradio ropa ut de monumentalaste politiska dumheter och barnsligheter. Barbusse och Romain Rolland äro stora diktare — men deras välment försök at skapa politisk »klarhet» har resulterat i trista dimbildningar. Martin Andersen-Nexö har en given rangplats för sig bland Skandinavens författare, en rangplats, som för länge sedan kunde berättigat honom till Nobelpriset, om det inte snart vore en smula genant att få det priset. Men att döma av den intervju, som finnes införd i Tidevarvet den 1 okt., är han likafullt som politiker rätt och slätt en narr.

Det är synd om stora män i allmänhet och stora diktare i synnerhet. De skola till varje pris ut och visa sig för allt folket, man skall slå mynt av dem och använda dem som auktoriteter. Den mänskliga fåfänga, som även stora män äro bekajade med, kommer denna önskan till hjälp. Voltaire är inte den ende som blev »kvävd under rosor», när han en gång på gamla dagar bröt sin isolation.

Den gamle Andersen-Nexö med sina sextiotre år på nacken, sin »silverkryckade käpp, sitt romantiskt grålockiga hår och sin litet borgerliga klädsel» har alltså bevisat en antikrigskongress i Holland. På denna kongress, som tycks ha tillmätts en oerhörd betydelse (av deltagarna nämligen), ty den säges skola medföra »en radikaliserings av proletariatet» (hm!) — på denna kongress står alltså den gamle gentlemannen och profeterar för de »revolutionärt sportmässiga» ungdomar, som kommit dit för att göra om det gamla Europa. Bekymrad skakar han sina gråa lockar, i det han »med dånande stämma» utropar: »Det är ett gubbdöme, som styr Europa». Man kan förstå, att han gör intryck på dessa ungdomar, som inbilla sig, att det skulle bli ett paradys av den gamla syndiga världen om de finge rycka till sig tyglarna och styra Faeton-spannet. Nexö upplyser vidare de häpet lyssnande om att *hela det gamla systemet är genomruttet* (har ni hört det förr, go' vänner?). Och det kan ju inte vara annorlunda, eftersom de gamla, som styra, äro så bakom flödet att »det enda de kan är att göra krig och lave handgranater». »Det förgångnas representanter sätter sig med alla krafter emot den nödvändiga förnyelsen och — så gör de krig». Jo, jo — det är en enkel visdom så det förslår, men så säger ju också vår profet att »under en kris som denna måste allting förnekas till det yttersta». Hittar avfärdas med att han är »en typisk paralytiker» (en paralytiker är som bekant en människa, som lider av hjärnuppmjukning, föroreskade av syfilis i långt framskridet stadium). Och om Tyskland få vi veta så märkvärdiga saker som att

det är »ett land som blivit skakat av kriget, tills hela dess mentalitet blivit förändrad». Är det någon, som hört det förut manne? Och så får naturligtvis den stackars socialdemokratiska ungdomen sitta emellan. Den är ohjälpligt »förborgerligad» (ehuru den kanske genom antikrigskongressen i Holland kan tänkas bli radikaliserad igen), den duger ingenting till. Ja, så otroligt enfaldig är den, att den »tror att det hjälper mot världskrisen att vara vegetarian och rena sitt blod med grönsaksdiet eller att vara esperantist eller pacifist». Det är verkligen den socialdemokratiska ungdomen han talar om...

Nu vore det naturligtvis dumt att ond-göra sig för mycket över att en stor man står och pratar en del dumheter. Stora män kunna icke alltid vara stora och äro det heller icke. Varför skulle de inte få lov att ha samma privilegium som vi andra små dödliga, som allesammans så gott vi kunna agera våra roller »på denna sotra skådeplats för narrar». Men det förgelseväckande är, att sådana sottiser av mycket unga, mycket välmenande och mycket frasaradikala »revolutionärt sportmässiga» ungdomar skola uppfattas som Guds ord. Andersen-Nexö säger, att det angelägnaste och mest nödvändiga just nu är »proletariatets radikalisering». Var lugn — den kommer kanske, denna radikalisering, icke som en följd av antikrigskongressen i Holland utan som en ideologisk reflex av svält och nöd och världskris. Men jag tillåter mig att tro, att det finns något lika angeläget just nu, något, som verkligen borde och kunde älgga den akademiska ungdomen att vara med om: nämligen att en gång göra rent hus med den vidriga revolutionsfjäsande frasaradikalism, som aldrig gjort och aldrig kommer att göra annat än ohägn i den verkliga arbetarrörelsen. Är en revolution nödvändig för att vrida världen i led, så må den i Guds namn komma. Ehuru jag fruktar att det kommer att gå efter det välkända receptet: »operationen lyckades men patienten dog». Men låt oss slippa revolutionsleken som salongsromantik, bedriven i »revolutionärt sportmässiga» kostymering. Vilket lut och svavel som kan bränna världen ren vet jag icke, men jag vet, att det icke sker genom kvasiradikala unga gaphalsars illvrål...

Påståendet att den gamla generationen icke kan annat än ställa till krig och fabricera handgranater skulle vara oförsynt, om det icke vore så löjväckande dumt. Av alla teorier om krigets orsaker är ingen enfaldigare än den, att det helt enkelt är de gamle som ställa till krig, när de unga icke få sin vilja fram. Jag tror icke, att marxismens förklaring av krigets orsaker är uttömmande, men den är åtminstone åtskilligt mera verklighetstrogen och går mera på djupet. Om de gamla, som släpat den tunga bördan av den onda världen på sina skuldror, delvis misslyckats med uppgiften, så skall inte ungdomen, som aldrig brottats med de verkliga svårigheterna, därför inbilla sig, att det går som en dans. Om allt vore så enkelt, som denna ungdom gärna söker lägga det tillrätta för sig, så vore det

Arbetarrörelsens söndring.

Av det sätt på vilket de kommunistiska och socialdemokratiska partierna bekämpar varandra under den pågående valkampanjen i Förenta Staterna, skulle man kunna tro, skriver *The New Republic*, att de respektive partiledarna finner det mycket viktigare att slå det andra partiet ur brädet än att försöka arbeta fram emot det gemensamma målet att ersätta kapitalismen med socialism.

Den närmaste anledningen till denna reflexion är en spalt skriven av den framtående socialdemokraten Heywood Broun om kommunisten William Z. Foster och hans meningsfränder. Foster hade dragit sig tillbaka från den aktiva valkampanjen på grund av uttrycklig befallning från hans läkares sida — föranledd av ett allvarligt hjärtlidande, som Foster ådragit sig genom överansträngning. Mr Broun insinuerade att Foster inte alls var sjuk i verkligheten men hade blivit avsatt och utstött av sitt parti. Senare — sedan mr Broun gottgjort denna föga sportmannamässiga handling, kunde han försvara sitt ursprungliga påstående med att citera de lögnar som kommunisterna i sin tur spritt ut om honom själv och socialdemokraterna. När allt kommer omkring torde de kommunistiska lögnerna om socialisterna räcka flera varv omkring solsystemet än socialisternas om kommunisterna. Men det kan vara på tiden för de arma väljarna att fordra att åtminstone ett av de radikala partierna håller sig till sin huvuduppgift.

Mr Brouns vrede gällde inte bara Foster utan omfattade också en grupp litterära personligheter, vilka nyligen undertecknade ett upprop för att stödja Foster i denna kampanj. Och den vände sig också emot *The New Republic*, fastän denna tidning öppet stödjer Norman Thomas, den socialdemokratiske kandidaten.

Det är sådana historier som hindrar många intelligenta människor både inom och utanför arbetarrörelsens led att ansluta sig till någon av de grupper, som gör anspråk på att representera det verkliga ledarskapet inom arbetarklassen — utan att verkligen göra det. Om arbetarrörelsen någonsin kunde finna en samling ledare på det politiska fältet, som inte förspillede sina krafter och sin energi i hätska och löjligen inbördes gräl, så skulle den inte vara sen att följa.

kanske lätt nog. Tyvärr är det inte lika enkelt att i praktiken göra om världen som det är att på en antikrigskongress stå upp och förklara att »man måste för enkla allt till det »yttersta». Världen, livet och samhället äro komplicerade ting, antingen herr Andersen-Nexö vill det eller ej, och man måste en smula känna till deras komplicerade natur för att förstå, vad man kan och vad man icke kan göra. Småbarn tro, att man kan ta ned solen och månen, men hundens skall på månen förändras icke månens gång.

Sanningen att säga är det icke de gamla utan just ungdomen, som i detta nu håller på att uppamma en osund och farlig våldsmentalitet i Europa. Vilka är det, som tilljubla Mussolini sitt bifall? Sannerligen icke de gamla som betänksamt skaka på huvudet åt hela äventyret utan just ungdomen, från de små ballifagrupperna och hela vägen uppåt. Italiens mentalitet är i detta nu mycket ungdomlig och »bort med allt gubb-styre» är ett ord för dagen, som fascisterna ofta upprepa. Vilka är det, som tilljubla Hitler bifall? Desperata, otåliga ungdomsskarror ur alla möjliga läger. Var finns den verkliga militaristiska mentaliteten i vårt fredliga land? Hos den fascistiska och den kommunistiska ungdomen, men varken hos den gamla högern eller hos de i årtiondens sociala strider skolade socialdemokraterna. Både inom det national-socialistiska och det kommunistiska lägeret ha ivriga röster höjts för valrättens och valbarhetens utsträckning till yngre årsklasser. Man räknar på båda håll med ungdomen, just emedan man vet, att den ungdom, som är så ung, att den endast genom hörsägnen upplevat världskriget, är lättare mottaglig för våldsmentaliteten. Ungdomen har en otrevlig benägenhet att leka med våldet. Leken kan också en dag bli blodigt allvar.

För den, som verkligen känner den socialdemokratiska ungdomen en smula — jag menar nu inte den där ideal-proletären, som bara spökar i salongerna utan den verkliga arbetarrörelsen — ter sig Nexö's utfall mot denna som okunnigt el-

Männens förening

blev verklighet i förra veckan.

Den bildades i Göteborg på möte den 5 dennes. Men eftersom det var i förväg tillsagt, att ingen kvinna, inte en gång om hon var illistig nog att stava qvinna med q, fick vara med då föreningen bildades, låter vi Göteborgs Handelstidning, som för övrigt betecknar mötet som »fullständig cirkus», tala:

»Initiativtagare till mötet var grosshandlare Bror Albrektson, som inledde med ett föredrag om den tilltänkta föreningens syften. Den skulle arbeta för att platser hos stat och kommun och även hos enskilda förbehållas männen, till gagn för samhället och för hemmen, där kvinnan hade sin rätta plats. Det är icke meningen att söka få bort de kvinnor som ha platser i stat och kommun, de äro för övrigt lagligen skyddade, men om inga nyanställningar äga rum här är mycket vunnet. Genom ett fortgående upplysningsarbete skall föreningen verka för att rätta till de missförhållanden på arbetsmarknaden, som äro en följd av att kvinnorna trängt in över allt på männens platser.

Det behövs i arbetet ute i samhället nu mer än någonsin starka hjärnor, starka, hederliga och fosterländska män. Kvinnorna ha som sin stora uppgift hemmet och släktets förkovran.»

»En platsbyrå kunde också tänkas bli upprättad i framtiden. Pressen hade all anledning att ägna saken större uppmärksamhet än hitintills, framhöll tal. Det är männen, som både prenumerera, annonsera och köpa lösnummer, medan kvinnorna tjuvläsa!»

ler oförsynt eller bådadera. Vad är det för ungdom han egentligen talar om? Återger han vad man i Ryssland tror om den västeuropeiska socialdemokratien eller vad? Är det fråga om den ungdom, som t. ex. i Österrike följer män sådana som Otto Bauer eller Max Adler, den ungdom, som i Tyskland ännu representerar en gnista förnuft i ett rytande kaos, den ungdom, som hos oss utgör det socialdemokratiska ungdomsförbundets kärntrupper? Då misstar han sig grundligt. De äro inga sådana mesar och idioter, som han behagar göra dem till, det kan jag försäkra. Men de äro människor, som i hård och strävsam kamp med livets vedervärdigheter förvärvat sig ett utpräglat verklighetssinne och därmed också ett hälsosamt förakt för de radikala fraserna. Den vet, att man t. ex. ingenting uträttat genom vilda strejker och upptåg av den art, som tillhöra arbetarrörelsens barndomsskede, utan endast genom lugn, besinningsfull, ordnad uppmarsch. Den vädjar inte i onödan till våldet, men behövs det kan den även sätta hårt mot hårt. — Nexö skall låta bli att tramsa om vegetarianism, esperanto och grönsaker...

Vad tiden behöver är inte de stora domedagsprofeternas blåstora ord utan förnuft och arbete, tålmod och klarhet. Domedagsprofeter göra sällan något gagn. Hur är det djävulen säger hos Heidenstam:

Profeterna slå sig för panna och bröst. Profeterna aldrig mig fällde. Mitt löje klyver isär deras bud. Han är det förtrogena och blygas gud, den gud, som krossar mitt valde.

Djävulen är tyvärr gammal och seglivad och listig som världen själv, och han har många redskap. Men frasen är, påstår Carlyle, »hans materia prima». Även den radikala frasen...

* * *

Jag är överens med rektor Ahlberg att »unga gaphalsars illvrål» och andra slags fraser säkerligen är onyttiga och kanske skadliga, men jag tror att man för mycket låter skrämman sig av sådant och förbiser det viktigaste, i detta fall frågan om inte aktionen mot kriget nu är så brådskande att man måste försöka samarbeta med var och en som verkligen vill arbeta mot kriget. Att våldsmentaliteten fått fotfäste också bland ungdomen är ju tyvärr obestriddigt, men att denna ungdom aldrig skulle brottats med de verkliga svårigheterna motsäger ju rektor Ahlberg själv, med sitt yttrande om den socialdemokratiska ungdomen. Ungdomen vet i varje fall i stor utsträckning vad arbetslöshet vill säga och det är ju just ur den nöden, som den skarpaste omstötrningsandan måste komma.

Rektor Ahlbergs uppfattning om antikrigskongressen i Amsterdam tycks i stort sett sammanfalla med socialdemokraternas i allmänhet — jag har t. ex. för ögon-

160 själar fick herr Albrektsson i sitt notvarp den kvällen. 6 av dessa ska skriva stadgar. Dessa, stadgarna, tyckas bli mycket omfattande. Ty, förutom det att i stadgarna måste inrymmas en paragraf om, att endast den, som är man, kan vinna inträde i föreningen, så måste det också stå något om föreningens ändamål. Ändamål? ! Det är ju att söka ge män med »starka hjärnor», »starka» män, »hederliga» män, »fosterländska» män arbete. Och att till de tidningstjuvläsande kvinnorna säga: »Gack dit du hör! Till hemmets lugna vrål» Adla läsare! Herr Albrektsson vill mer än så. Enligt referat i G. H. T. nämnde herr Albrektsson i sitt inledningsanförande, att föreningen också vill skydda den rena evangeliska läran. Förlåt en blyg fråga. Ska det vara surrogat?

I tidens fullbordan får vi väl höra mer om Männens förening. Kanske. Till dess nöjer vi oss med G. H. T:s betraktelser:

»I vilket fall som helst är det nu bevisat att det här i landet existerar missbruk inte bara av sprit, motböcker och djävulens namn utan även av ordet män. I dag har man verkligen anledning att avundas kvinnorna. De ha rika tillfällen att njuta av den galdje som enligt sakkunskapens utsagor är den renaste på jorden. Men när allt kommer omkring har man kanske ännu mera skäl att avundas hr Albrektsson. Det måste vara underbart att vara så säker på sin manlighet och överlägsenhet som han.»

Stina Lind.

blicket framför mig partisekreterare Rickard Lindströms kritik i n:r 8 av *Mellanfolklidigt Samarbeta* samt ett n:r av den schweiziska socialistiska veckotidningen *Der Aufbau*, som gillande citerar en f. ö. ganska ooverdräktig, kritiserande artikel av anarkisten Albert de Jong i Holland. — Jag vill passa på tillfället att framhålla att dessa författares uppgifter om »moskvastyret» på kongressen, icke överensstämmer med verkligheten i vad det gäller dels andra meningsriktningars undertryckande, dels en organiserad påtryckning på delegaterna. Både bifalls- och oppositionsyttringar mot talarna skedde spontant. De pacifistiska talarna hade tillfälle att fullkomligt tillfredsstäljande göra sig gällande — som de också gjorde. Om befintligheten eller icke av inre intriger kan jag naturligtvis inte avgöra.

Hr Lindström föraktar de enskilda människornas och framförallt »fredstanternas» betydelse som kongressdeltagare. De flesta av deltagarna hade dock någon organisation bakom sig. Enligt min uppfattning får man heller inte förbise värdet av att tvåtusen människor från olika länder och åsiktsläger verkligen kunde entusiasmeras av kongressen med allt vad detta betyder av impulser för fortsatt arbete även inom organisationerna.

Glimten av den amerikanska arbetarrörelsens inbördes strider, som återges på annat ställe i Tidevarvet, tycks tyvärr äga giltighet för hela världen. Om detta skulle betyda att man inte fick göra någonting under tiden, utan bara skulle sitta och bevakat varandra, vore väl först den verkliga högkonjunkturen för fraser utan handling kommen. Men ännu så länge har ju verkligheten då och då lyckats bevisa samfälliga aktioners möjligheter?

Carin Hermelin.

En NY tidskrift...
för ansvarskännande kvinnor.

Av de tidningsalster, som på de senaste åren sett dagens ljus, torde POPULÄR TIDSKRIFT FÖR SEXUELL UPPLYSNING vara en av dem som kunna sägas fylla ett länge närt behov. Denna tidskrift har tillkommit för att skingra det mörker, som råder på det sexuella området. Men den kommer ej att i sin populära redigering hemfalla till någon kvasivetenskaplig journalistik, som vill göra sensation i detta ömtåliga ämne. Det skall bli en vederhäftig tidning, som på modern vetenskaplig basis vill giva

rum åt den varma och vackra idealiteten i kärlekslivet. Tidskriftens första nummer med bidrag av d:r Karl Evang, d:r Nils Nielsen, advokat Ruth Stjernstedt, föreläsaren i sexuell hygien fru Elise Ottesen-Jensen m. fl. lämnar tydligt belägg härfor. Prenumerera på denna tidskrift hos Förlaget Folkhygien i Stockholm! Gör det redan i dag! Den finnes även i bokhandeln och hos tidningsförsäljarna.

sexuell
upplysning

Genom veckningen kan Ni lättare handskas med Astra Bomullen. Endast så stor del som erfordras, behöver uttagas ur kartongen. Använd

ASTRA-BOMULL
— för hemapoteket och toalettbordet —
I alla apotek, färg- och sjukvårdsaffärer i 20, 30, 50 öre och 1 kronas kartonger.

Fynd och sökare. Elin Wagner:

(Forts. fr. sid. 1.)

genom en ny erfarenhet: i Gud, som är Kärleken, förbindes hon med allt och äger allt och får sin begränsnings murar nedrivna i en ny livsgemenskap med allt levande.

Där var emellertid en yngling, som hade djup misstro mot allt vad sufier hette. »En dag räckte Zu'n-Nun honom sin ring. Han sade: 'Tag denna till bazaren. Sätt den i pant för en dinar av guld.' Den unge mannen gick, men mer än en småslant ville man där icke ge för ringen. Shejken bad honom då gå till juvelerarna. De bjödo tusen gulddinrar för den. När ynglingen rapporterade detta, sade Zu'n-Nun: »Vad du vet om sufierna och deras väsen är precis vad de i bazaren visste om ringens värde.» Och ynglingen förstod och gjorde bot.

Av Ekkeharths *Undervisande tal* fanns redan ett svenskt urval på Björck och Börjessons förlag, men i Sven Lönborgs *Ekkehart. Ur mystikens tankevärld* (Wahlström och Widstrand) ha vi dessutom fått denne mystiker inställd i sitt historiska och idéhistoriska sammanhang. Hans tankar sprudla fram ur en erfarenhet; de äro inte utpekulerade utan genomlevade. Och detta genomlevade är så reallt, att det kan tända och leva vidare, fastän vi ha så ytterst knapphändiga underrättelser om Meister Ekkeharths egen historia. Det har lyckats Lönborg att genom ingående forskning på vissa punkter utöka detta vårt knappa vetande och mot bakgrunden av en religionshistorisk exposé göra det mera konkret än det förut var. Ekkeharths väldiga intellekt, redan närt av sin tids högsta bildning, gör sig urarva för att tolka och meddela en genomgripande livserfarenhet. »Hos Ekkehart är varje teoretiskt moment utslutet ur upplevelsen. — Enda vägen dit är den praktiska, att gå in i sig själv och söka befria sin själ från allting, 'allt sitt', taga bort allt som skymmer, som hindrar själens grund att vara en spegel för det gudomliga ljuset. Den vägen är lika lätt — eller lika svår — för den lärde som för den olärde. — — — Icke ens 'Gud' får för den religiösa människan bli någon auktoritet. Man måste göra sig fri från Gud för att finna honom.»

Det ligger flere år mellan Lönborgs »Jesus av Nazara» och hans »Ekkehart». Det är inte fråga om annat än att denna senare tolkning innebär en märklig fördjupning av författarens inställning till religionsproblemet.

De ord jag sist anförde ur Lönborgs bok synas mig föra tanken över till nutiden. Ty jag tror för min del att den uravakningskur vi bevitna är ett nödvändigt preludium i ett nytt fördjupat sökande efter Gud. Där fynd ha förstärkats, är sökande en frommare attityd än konserverande. Där kampen har gigantiska dimensioner, ser den stundom så hopplös ut, att man misstar sig om innebörden. Jag tror att tidens sökande står i djupare samband än någonsin förr med kampen för ett religiöst samhällsideal. När det söker bakåt i tiden, dröjer det gärna vid medeltiden kanske därför att där fanns en religiös *samfundstanke* levande. Protestantismen har i sina kyrkformer varit stödd vid nationalstaten och genom dess förmedling gjort sin folkun-

dervisaregärning och fått skydd kring sitt religiösa gemenskapsliv. Men ett samfund som uttrycker den *enhet ur olikhet* som det nya personlighetsbegreppet kräver, har den icke ännu kämpat sig fram till — utom möjligen bland kväkarna. »Varje mänskligt samhälle, från det lägsta till det högsta, skall vara ett organ för religionen och dess ändamål, emedan det annars ej kan motsvara sin bestämelse» — så formulerades målet en gång av C. J. Boström.

Och därför går själens sökande, dess namnlösa sökande, i större utsträckning än någonsin utanför kyrkorna och innanför det politiska livet. Men allt som själen närmar sig — med sitt gemenskapskrav — till den där andra svåra milstolpen, som nämndes i början, så känner hon sig så till döden trött, att hon slutligen intet annat begär än *kvietiv* (ro) och återvänder till kyrkans modersköte, konsekventast då den katolska kyrkans, för att befrias från detta gigantiska ansvar »over ævne», som gäller Guds rike som enhet ur mångfald.

Eller också har forskartron, den trosform, som för det gångna århundradet varit den mest karakteristiska, gått henne så i blodet, att hon av de två faktorer, som konstituerar religion, själen och hennes Gud, resolut föredrar att vända sig mot det håll där hon kan utforska framför det där hon kan uppleva. Hon vill åtminstone till punkt och pricka veta läsets konstruktion, om hon också inte har nyckeln, för att låna en bild från Hans Ruin (Hur människan värjer sig).

Och så få vi bevitna en lidelsefull själsforskning, där all vetenskapens teknik sättes i gång för att — ja, kanske ibland bara för att (med all rituell noggrannhet!) demonstrera en förutfattad premiss, som speglar sig framför en, som om den vore — enbart — ett resultat av forskargärning.

Fruktbart och lovande är det, att denna forskning framgått ur det praktiska behovet att läka och hela. Alla söka läkedom. Och själva sökandet är fruktbart och nödvändigt som sådant.

Stefan Zweig har i sin intressanta bok »*Heilung durch den Geist*» givit tre monografier av själsläkare från Mesmer till Freud med *mrs Eddy* som mittpunkt. Ur konstnärlig och personlighetssynpunkt är den första kanske mest givande. Vi få följa den österrikiske läkaren från hans lugna musikhem, ut i landsförvisningen och genom den period, då denna världens mäktige av honom väntade allt och ställdes honom i gunstens solsken ända till den klosterlikt undangömda tillvaro där han i ljus ensamhet slutade sina dagar. Han hade upptäckt och framexperimenterat suggestionens makt. Men han förlade orsaken fel. Han lade den i magneten i stället för i själen!

Efter allt vad som skrivits om Mary Baker-Eddy — ur kritiklös panegyrik och ur överkritisk hätskhet — är det välgörande att se på hennes väg och verk med Stephan Zweigs ögon. »Må Mary Baker-Eddys ensidiga formuleringar i framtiden förändras eller helt avvisas — avgörande för hennes världspsykologiska betydelse blir detta, att problemet läkedom genom tro, som denna kvinna så hänsynslöst kastat in i mänskligheten,

Inledningskapitlet till romanen "Dialogen fortsätter" skildrar en episod från huvudfigurens barndom.

En molnfri himmel. Solen slog gnistor över allt där den kunde komma åt: i sjöar, i fönster, i liarna på fälten. När Brudnäs ekipage med de vita hästarna rullade ut ur skogen fram på den vida odlade slätten, sökte solen strax upp det och speglade sig i silverbeslagen på seltygen, i kuskens och betjäntens silverknappar och i den lackerade landån. Damen i vagnen slog upp sin parasoll, detta hände nämligen i första århundradet, då alla damer voro rädda för solen, men den vitklädda lilla flickan bredvid henne klagade så bittert över att hon ingenting kunde se, att modern till slut måste fälla ner igen. Det var inte nog för flickan att hon hade utsikt åt det andra hållet där fadern satt, ty han var så stor men hon så liten, och måste ändå se allt.

Hon rörde oavbrutet på huvudet åt alla håll som en liten vaksam och ivrig fågel. Folk vid vägkanten, som stannade och betraktade slottsekipaget, såg av henne bara det ljusbruna håret som vajade lätt och luftigt som junigräs, och de undrade vilka grevens gäster voro, ty på slottet fanns inga barn, och det sades att grevinnan hade svårt för att se barn där.

— Pappa! Vad heter den här sjön?
— Nordalsjön.
— Vad står det på den där pinnen?
— Dunge.
— Varför står det Dunge?
— För att man ska veta var man ska ta av när man vill till Dunge.
— Vad är det för nåt? Är det ett pasterat?
— Nej.

aldrig mer kommer till ro.» Tragiken hos denna härskarnatur är att hon inte själv kan använda livselexiret, som hon från sin lärotid hos Quimby ryckte ut ur dess obemärkthet och satte in i en gyllene monstans — glömsk av ursprunget. Är det denna förtegenhet, som gör att viljan inom Christian Science aldrig får röst och rätt på samma sätt som föreställningsförmågan? (Under min vistelse i fjol i New York lyckades jag få tag på Quimbys, efter hans död utgivna och mycket svåråtkomliga, skrifter. De äro i hög grad läsvärda, och ett djupare studium av dem skulle i många avseenden visa sig fruktbart. Han har klart framlagt sina experiment på vägen från »mesmerism» till den klara insikten om föreställningslivets betydelse.)

Med framställningen av Freud föras vi in i det stridiga nuet, där Freuds upptäckt redan bearbetas i andra vägar och riktningar än hans egna och ofta i strid mot sin upphovsman. Zweig jämför honom med Röntgen i klarläggande av det fördolda. Också han har som de två föregående gått sin väg fram under smädelse och förakt, tills plötsligen en hel tidsålder, om den vill eller ej, bildar sin problemställning kring hans spadatag. Han har som ingen annan begripit sexuallivets oerhörda betydelse. »Uppriktighet är källan till all genialitet» sätter Zweig som motto på kapitlet om hans karaktär. »Inmurad i sitt arbetes eviga schakt har han sällan fått se den andra, den ljusa, den glada förtrostsfulla blicken hos en människa — — — bara alltid sjuka olustiga, förstörda, bara alltid mörka själar.»

Det är inte bara erotiken, som är förträngd utan också religionen, den innerliga, den enskildes. Men tänk, vilken förnyelse av kärlekslivet vi skola få uppleva, när båda befriats ur bundenhet och förtrollning! Jag tycker Freud är som en Döpare, som satt yxan till roten. Vad kan icke sedan komma, när mörkret och ök-

“Det var väl ingen slump att just detta barn rev ner spöpålen”.

— Varför tittar pappa så mycket i ryggen på den där blåa farbrorn? Är det hans pasterat som pappa ska få? Mamma sa att pappa skulle söka ett pasterat som var alldeles lagom stort. Har pappa hitta de nu? Är det det där blå kystymet? Får pappa knapparna också?

— Ryggarna och de blanka hattarna på kuskbocken förblevo lika statylik orörliga som förut, men lektor Cronberger var ändå pinsamt medveten om att nu var hemligheten med hans resa till Brudnäs ute på bygden.

— Nej, sade han, ett pasterat är inte blått och det har inga knappar. Nu är Märta tyst tills vi kommer fram.

— Får jag fråga om saker då?

— Nej, för Guds skull, sade lektorskan Cronberger ängsligt.

— Vi borde ha tagit Nils Erik med i stället, sade mannen.

Teologie lektor Cronberger för till ett svårt och ödesdigert avgörande, men hur svårt och ödesdigert visste ännu ingen. Inbjudningen till greve Crantz hade endast lytt på »en liten middag och kanske en tur i trakten», men Cronberger förstod mycket väl att greven ämnade visa honom Nordala kyrka och prästgård och upprepa sin smickrande försäkran att han själv, hans hustru och många med dem ivrigt önskade att Cronberger måtte söka Nordala pastorat. Han ångrade nu att hans skriftliga avböjande svar varit så allmänt och tveksamt hållet. Crantz hade tydligen uppfattat det som om Cronberger bara ville låta be sig två gånger innan han sade ja, och så hade han bekvämat sig att be två gånger. Cronberger var en andans man och en sådan behövdes i dessa trakter, alldeles särskilt sedan greve Moll begått den oerhörda

oförsiktigheten att släppa in ett sågverksbolag i detta fredade härad.

Fru Cronberger delade i alla delar grevens uppfattning om lämpligheten av att familjen kom till Nordala.

— Tycker du inte det är ett härligt landskap? sade hon. Se så vackert här är och mjukt och bördigt och vänligt. Och tänk så hövligt människorna hälsar hela tiden.

— Fast det är på dom blåa farbröderna, sade flickan, och på hästarna.

— Jo det är nog vackert, sade Cronberger för anständighets skull. Men han tyckte det inte. Landskapets leende min var falsk, bakom den vänlighet och frid som behagade hans hustru dolde sig heder, grymhet och fula minnen. Han hade aldrig varit här förr, men dessa minnen hade ändå varit hans barndoms skräck. Han mindes för evigt vad hans farfar sagt en gång då fadern agat honom: du slår pojken så illa hårt, så man kan se att du brås på spögubben i Nordala.

— Mamma, sade flickan med hög röst, mamma, jag vill gå ur. Jo, jag måste! På stunden! Nej; jag kan inte vänta! Och nu följde en hotelse som var så allvarlig för de fina ljusgrå klädesdynorna, att fru Cronberger måste be sin man be kusen att stanna ett ögonblick.

Ja, det kunde ju inte hjälpas då, men platsen var inte lämpligt vald. På ena sidan ett djupt dike, på den andra en öppen plats, överallt långt till den buske som lilla Märta just nu behövde. Men medan fadern tvekade begick statyn på kuskbocken den fauten att visa sig ha öron att höra med och stannade utan att vara tillsagd.

Fru Cronberger steg av och lektorn inlät sig i samtal med kusen: här ser ut som om här legat ett hus? — Ja, här låg gamla tingshuset och där står spöpålen, sade kusen och visade med piskan.

Den lilla vita gestalten kom snart till synes igen. Hon vandrade med långa steg tvärs över den öppna planen och satte näsan i vädret för att visa att hon inte var det minsta generad över sin utflykt.

— Vart ska Märta gå, kom nu!

Men Märta låtsade inte höra, hon gick snörrätt på en gammal grå lutande päle som stod mitt på planen och gav den en ordentlig spark. Hon ville visa de blåa farbröderna att hon fått nya bruna skor. Fröken i affären hade kallat dem för spottskor, men man fick inte spotta för mamma ändå utan måste s-p-o-r-t-a, och att sporta var det samma som att vara stark. Pålen befanns vara en härlig päle att sparka på, den var så mjuk och murken att flisorna röko om foten, och då måste hon ju sparka på den en gång till, så att de stora skulle se hur hon sportade.

— Nu kommer du ögonblickligen!

Hon visste att nu borde hon lyda det där ögonblickligen, men gav i alla fall pålen en ordentlig avskedspuff med sin lilla stjärta, innan hon lämnade den. Pålen, som stått där i många år och väntat på att få ramla gav mot förmodan vika, och så föll de båda två. Flickan rev sig på en krok i fallet, byxorna brakade, det sved i stjärten och då hon tittade efter såg hon en röd fläck på klänningen. Då blev hon rädd och började skrika i himmelens sky.

— Hur många gånger har jag sagt, att vi borde tagit Nils Erik med oss? sade Cronberger irriterad medan de körde vidare.

— Fem, snyftade flickan.

Då teg fadern och försjönle i tankar över den tilldragelse han nyss varit vittne till. Men flickan smågrät ända till dess hon kom in i den djupa allén av tempel-höga lindar som förde fram till det vita 1600-talsslottet.

— Mamma, vad är det som står där?

— En springbrunn!

— Mamma får jag se då den springer? Vart springer den?

Precis som "hembakat"

blir allt bröd från Hembageri Kajsa-Warg.

MASTERSAMUELSGATAN 11

(Hörnhuset till Norrlandsgatan)

Tel. 78 07 (10 78 07)

Köp Edra Hälsovårdsartiklar
för **KVINNOHYGIEN FÖRLÖSNING** **HAVANDESKAP BARNAVÅRD**

Namnrop: "Instrument-Kifa"

hos **KIFA** KUNGL. HOVLÄKARENTÖR

31 Regeringsgatan 31

Slottets härskarer och härskarinna kommo ut på trappan för att ta emot, båda så bländande vitklädda att paret Cronberger med en gång kände sig mycket mörkt och yllt. Greven var en lång och ståtlig herre, hans ansikte som var fulländat vackert hade en gång gjort hans lycka hos arvtagerskan till Brudnäs. Det var endast lite för snällt och lite för dumt, men det hade hon inte sett i tid. Hon var betydligt mindre, liten och silvergrå med mycket vitt rysch om hals och armar. Båda strålade av älskvärdhet och uttryckte glädjen att se sina gäster på ett så charmant sätt att dessa kände sig mera borgerliga än någonsin förr i hela sitt liv. Och när grevinnan sträckte ut sina spröda armar för att ta emot lilla Märta kunde ingen ana att hon tänkte: ja, de förstod inte att inbjudningen till barnen inte var så formulerad som man gör då det är meningen att den ska accepteras.

— Men vad är det lilla vän, har du gråtit? Har det hänt något? Vi ha väntat en god stund.

— Min dotter har slagit ikull spöpalen vid gamla tingsplatsen, sade Cronberger. Det är därför vi är försenade.

— Vad säger Märta? manade modern.

— Förlåt! sade Märta, skrämmd till lydnad i denna överväldigande omgivning.

— Men mitt lilla barn, sade grevinnan, inte ska du be om förlåtelse. Jag har länge velat få bort den otäcka spöpalen men min man har för sig att den har kulturhistoriskt intresse. Och när inte Skansen ville ha den, så har den fått stå...

— Ja, tack ska du ha för att du slitit tvisten mellan oss, sade greven och så tog han ur fickan ett gult mynt och gav lilla Märta. En riktig levande guldfemina som då hon kom hem tjänade som bevis inför Nils Erik att det var riktigt sanning att hon varit inne i sagan om Elddonet och tittat på de tre hundarna som vaktade penningkistorna nere under hålet i eken. »Men du vet att soldaten han hade tagit alla pengarna, så där var bara den här kvar, och den tog jag!»

Så öppnade sig det stolta renässansslottet med sitt väldiga trapphus, där det var svalt och skumt och där allt man sade lät underligt och dubbelt. »Och sen red jag på den ena hunden till kungens slott och där var allting så stort, alla ord var dubbelt så stora som på andra ställen och i drottningens bodiar fick jag tvätta min stjärt, och där hade hon en kolångflaska som var lika stor som vår mjölkkrucka hemma i stan.»

Märta fick äta med vid bordet, ingen frågade henne om hon ville eller ej. Spill inte, spill inte, sade modern, och så spillde hon i förskräckelsen. Ännu hade ingen sett det, men då tallriken togs bort, måste upptäckten komma.

— Mamma, sade Märta, jag kan inte sitta, det gör ont i min stjärt.

Modern rodnade, fadern rynkade pannan, men den snälla grevinnan mobiliserade genast personalen, så att den lilla flickan fick inta resten av måltiden ligande i lämpligt läge bland mjuka kududar i rummet bredvid. Och där somnade hon sen till alias obeskrivliga lättnad.

Nordala socken hade två kyrkor, en ödekyrka från medeltiden och en som var omkring tio år gammal, en typisk 90-tals röd tegellänga med en orolig dekorering av vitt tegel omkring fönstren och ett kort torn som avslöts med en strut av zink.

— En kyrka tar sig ju aldrig ut något om vardagarna, sade greven sedan han visat interiören med dess myckna slingor och bårder och bibelspråksband.

— En mycket vacker kyrka, riktigt förtjusande, sade fru Cronberger men hennes man teg: »en kyrka tar sig ju aldrig ut något om vardagarna!» Han minades kyrkorna i Köln, dit han varit på bröllopsresa.

Den gamla kyrkan nere vid sjön syntes knappast mer, ty träd och häckar hade vuxit beskyddande upp omkring den i dess övergivenhet. Men när Cronberger kommit in under träden och såg den mäktiga gaveln, murad av stora stenar och den tunga porten inne under murens bryn greps han av en djup rörelse, och förnam det som om någon mötte honom där. Inte bara gamle väktaren som stod där parat med en jättelik nyckel utan någon annan, någon annan, men vem?

Invändigt verkade kyrkan mindre än man väntat, därför att murarna voro så kolossala. Men de grovt tillyxade valven voro imponerande, ett verk av händer som gjort sitt yttersta en gång.

Kyrkan var alideles tom nu, som om rövare varit fram i den, tänkte Cronberger. Men när han sett sig om en smula upptäckte han att i ett hörn nere vid dörren stod kvar en gammal träskulptur och styrde genast dit. Greven följde efter, men gav sin hustru en blick, och strax trolade hon så att damerna blevo kvar uppe i koret.

— Nu ska väktaren förklara för lekarna här vad det kan vara för en figur, sade greven.

Cronberger var redan framme vid bilden och strök med sin näsduk bort slöjan av grått damm över den lilla maskstunga madonnans anlete. Och därvid kom ett anlete fram ur det förlutna och tycktes småle tacksamt. Detta leende, som trotsat århundradens vanvård, mask och mögel, ägnades hennes lilla son som lekte tittat med henne i huvuddukens vida veck. Där hans hand bragt dess stränga fall i oordning, där välde hennes långa lockar fram, ännu hade den en smula färg kvar i spiralerna.

— Ja, det är ingen vidare fin historia till att berätta för främmande herrskap och en präst till, sade väktarn. Men efter greven vill, så är det så att den här bilden står här som minne och varnagel för en mycket ogudaktig och konstig händelse som ska ha hänt i den här gamla kyrkan ännu medan den var Guds hus. Di påstår som säkert att en dålig flicka skulle ha blivit utkörd hemifrån och tagit sig in i kyrkan och nedkommit med ett barn i vapenhuset. Och att hon blev dömd att slita spö, och att hennes egen far som var spögubbe sa ifrån att det skulle nog han göra så väl så hon aldrig gick ut på lättfärdighet mer.

— Vad för något, föll Cronberger in häftigt: var det sitt eget barn han slog? Det kan inte vara sant?

— Jo vassera, det var ändå en gammal soldat som hette Berg och han var den siste spögubben vi hade vid tingshuset i Nordala. Så han handlade nog som en rättens tjänare på domarens order för allan del, men min farmor berättade att när han skulle aga sitt eget kött och blod, så rann sinnet på honom och han slog både för hårt och för länge så att kräket dog. Farmor talte om att hon själv sett hur hon riste sitt ljusbruna hår för vart slag hon fick. Pastorn kan själv se här på bilden hur långt och grant här hon har, och pastorn kan se hur hon bjuder till att skylla ungen i sitt hukle.

— Den här historien får ni aldrig berättat mer för någon människa, sade Cronberger och spände sina ögon i den stackars gubben, så att han darrade i knäna.

— Då är det bäst kyrkerådet sätter upp människan på vinden, så en aldrig blir tillfrågad mer hur den kommit in i kyrkan, muttrade han sårad.

— Nå, vad tror lektorn, sade greven, då de ginga tillbaka över den förvildade kyrkogården bort mot ekipaget: kan man tänka sig att det ligger någon sanning till grund för gubbens historia?

— Så mycket vet man på de stora slotten, tänkte Cronberger, och det var honom nästan en tröst att denne Crantz, som ägde allt han saknade, framför allt

Nyval och vapenskrammel.

(Forts. fr. sid. 1).

Att Hitler under dessa veckor lidit stora förluster, är otvivelaktigt. Hans dubbelsidighet har aldrig trätt i så klar belysning som just nu. Ena dagen skickar han sympatitelegram till mördarna från Potempa, den andra uppträder han gemensamt med kommunisterna som parlamentarismens försvarare. (Att Potempafallet i sig självt väckt en hel del anhängare till besinning, är också faktum.) Den 13 augusti vägrade han patetiskt att samarbeta med de nuvarande maktbävarna och fordrade hela makten för sig, omedelbart därefter inledde han förhandlingar med Centrum. Denna huvudlösa inkonsekvens har inte varit ägnad att befästa massornas förtroende till ledaren. I år efter år ha massorna väntat på segern, åter och återigen ha de lugnats med vackra löften, nu börja småningom deras ögon att öppnas. Och de reaktionärtskapitalistiska elementen inom partiet gå nu naturligtvis över till von Papen, som mycket bättre tillvaratager deras intressen. Därmed sina också de penningkällor, som hitintills stått Hitler till oinskränkt förfogande.

en ädel börd, inte dessutom också hade någon bildning.

— Det är en ovanligt vacker 1400-talsmadonna, sade han, slog det inte greven vilken egenartad nästan överjordisk skönhet hon hade? En gång har folket här i trakten bett till henne om hjälp i nöd och prisat henne då hon hjälpte. Nu smäddar man henne.

— Ja, men historien om kvinnan som blev ihjälpskad ska vara sann, sade Crantz med en skymt av otålighet. Hon lär till och med finnas i kyrkböckerna — o Herre Gud, tänkte Cronberger, och här skulle jag bli kyrkoherde! — och händelsen skedde vid pälen som lektorns lilla dotter slog omkull i dag.

— Det är möjligt, sade Cronberger, jag har ingen anledning att intressera mig för den saken. Men jag reagerar mot att minnet av madonnakulten är så utrotad att man måste fästa den otäcka historien, om sann eller ej, vid den vackra madonnan för att förklara förekomsten av en kvinnofigur och ett barn i kyrkan. Madonnan är gott tre århundraden äldre än spögubbens dotter.

— Så intressant, sade greven. Om nu lektorn, som vi hoppas, verkligen blir kyrkoherde här, så tycker jag att det vore en uppgift att skilja madonnan från den där historien och rehabilitera henne, så att säga.

Cronberger hade på tungan att svara: »det får vilken annan kyrkoherde göra som helst, men inte jag». Och så slog honom hur hemskt det skulle vara om en annan började röra i denna historia och kanske följde från socken till socken professörerna Berg dit hon flyttade och hennes lille dotter som sen tog sig namnet Cronberger i trots mot sin fläckade härkomst...

Märta hade svårt att somna den kvällen bakom sin skärm i föräldrarnas sängkammare. Repan i stjärten bulade och brände och hon låg där och väntade på att modern skulle sluta prata

Nu gäller det parlament eller diktatur.

Harzburgerfronten är sprängd. Atminstone tills vidare. Huruvida denna brytning är definitiv — därom gå meningarna inom vänstern isär. Den moderata flygeln anser, att brytningen är definitiv och att von Papen — då ingen diktator i längden kan förläta helt isolerad — till sist måste närma sig vänstern och söka dess bistånd. Konsekvensen härav vore en mer eller mindre passivt avvaktande hållning gentemot regeringen. Den radikala flygeln däremot anser, att von Papen långt hellre söker sig tillbaka till Hitler än tar ett enda steg åt vänster. Dessutom skulle varje eftergift gentemot regeringen också innebära en hjälp åt denna i dess kamp mot parlamentet. Konflikten Papen-Hitler är ju inte bara en strid mellan två diktatorer av litet olika läggning, den gäller också för närvarande — ehuru nazisternas ställning till denna fråga naturligtvis är förljugen och demagogisk — parlament eller diktatur. Det borde inte finnas någon tvekan för vänstern, hur den ska förhålla sig härvid. Att den i sin kamp för parlamentets be-

stående genom omständigheternas makt fått Hitler till bundsförvant, är endast och allenast en fördel. Vänstern går inte Hitlers ärenden, utan Hitler går vänsterns. Lyckligtvis ser det ut, som om den radikala flygeln skulle få överhand. Den socialdemokratiska aktionen för att få till stånd ett folkkrekret mot den senaste nödförordningens socialpolitiska del är ett glädjande steg i denna riktning.

De forna demokraternas bankrutt.

En verkligt ynkelig och osympatisk roll spelar i dessa dagar det forna demokratiska partiet. Efter att från början ha stått i skarp opposition mot von Papen, försöker det nu att ställa sig in hos honom. Dess press lovordar regeringens fatala ekonomiska program, som innebär ett ytterligare sänkande av massornas levnadsstandard, den underskriver Schleichers oförsämda påstående, att hela tyska folket står bakom hans upprustningsfordringar, den skriver utförliga och gillande reportage från stålhelmsmaskeraden och riksvärnets höstmanöver, den fördrar alla sina forna ideal.

Miljoner tyskar vilja fred — trots regeringens upprustningskampanj.

Att den tyska militärpropagandan, som igångsatts av regeringen, väckt oro i hela världen, är fullt naturligt. Herriot har rätt, då han säger, att tyskarna fordra materiell avrustning, men samtidigt bedriva en häftig andlig upprustning. Det

skett i början på det här århundradet.

— Men Anselm, vi är ju färdiga med det där otäcka artonhundratalet och ska strax börja med nittonhundra. Var modig, älskling. Vad är det för risk att någon människa börjar röra i kyrkböckerna! I synnerhet om du skriver själv om madonnan som greven ville!

Då århundradets sista dag nalkades sitt slut fick Märta följa med sina föräldrar ut i staden mitt i mörkret. Gatorna i Gustafsfors voro fulla av folk, de strömmade till båda kyrkorna, men till den där den nyutnämnde kyrkoherden i Nordala skulle predika gingo de flesta. Lyckligtvis kunde fadern skaffa hustrun och barnen plats i en reserverad bänk, där Märta satt och sov — hon kunde nämligen sitta nu igen — i ostörd ro medan fadern höll sin predikan. Det var en väldig predikan, en lysande, hoppfull predikan, han skildrade mänsklighetens gång ur mörker och grymhet in i ljus och fred och kärlekens nya århundrade. Åhörarna måste beklaga att denne benådade predikant snart skulle lämna dem, men vänta, tänkte de, när den här kyrkan blir ledig, så väljer vi honom till kyrkoherde i Gustafsfors Västra församling, vilket de också sedan gjorde.

När gudstjänsten var slut följdes familjen åt hem medan alla klockor ringde i danande kör och folket på torget sjöng unisont Vår Gud är oss en väldig borg till ackompanjemang av regementsmusik.

— Ja barn, nu är vi inne i det nya århundradet, sade fadern och tryckte sin hustrus hand.

— Jaså. Men jag fryser i alla fall om fingrarna, sade Märta.

— Har barnet fått gå ut utan vantar?

— Visst inte. Hon måtte ha glömt dem i kyrkan. Du är allt bra slarvig med dina saker i alla fall! Dina nya julkapps-vantar.

— Nu bryr vi oss inte om vad som händer på det dumma artonhundratalet, sade Märta till sina häpnadfulla föräldrar.

V I S T Å T I L L T J Ä N S T

KINESISKA MAGASINET
Äkta Kinesiskt Thé
från eget plantage.
KINESISK SHANTUNG
KINESISKA MAGASINET
(Rylanders) Etabl. 1883.
Jungfrug. 29, Stockholm.

MOBELPOLITYR
Lundahls Möbelolja
Svensk vara
är ett utmärkt renoveringsmedel för bonade, polerade och lackerade möbler, golv, korkmattor etc. Borttager vattenfläckar på bonade möbler, återställer dem i sitt nybonade skick. Efter användning av oljan är möblerna impregnerade.
LUNDAHL'S TEKN. FABRIK
Mälarhöjden. Tel. Mälarhöjden 666.
Nederlag: Köpmang. 24, Stockholm. Tel. 122 99.

PARFYMAFFÄR
RIK SORTERING AV
Parfym, Tvålar, Kammar
och Borstar hos
B. Svenssons Parfymaffär
(f. d. Hylins.) Regeringsg. 11. N. 6469

PENSIONAT
NÄR NI RESER TILL STOCKHOLM
beställ rum å
PENSIONAT BRISTOL
Drottninggatan 83 v. Tel. 12370
Centralt och billigt

SJUKHEM
Sjuk- och
Konvalescenthem
STUREHEMMET
Stureparken 7. Tel. 182 79.
Wendela Heiman, Dipl. Rödakorssyster.

SKOLKURSER
Individuell undervisning för klana barn. Förenklade skolkurser.
Kursen lämpar sig för elever, som ha svårigheter att följa med i större klasser.
Linda Öbergs Eftr., Skolkurser
Grundade 1914. Tel. V. 394 72.

TANDETEKNIKERKURS
Tandteknikerkurs
Ged. utbildn. i guld- och kautschukarb. Mångårig erf. E. Landau, Valhallavägen 112, Stockholm. Tel. Norr 195 21.

TEXTILIER
Ateljé
ÅSA-CARINA
Jakobsbergsgatan 9, 4 tr. (invid Biblioteksgatan) Tel. (1) 192 64
Svenska handvädda exklusiva Dräkttyger, Moderna möbiltyger, Sportvästar och Scarves.

TVÄTTANSTALT
WIENER TVÄTTANSTALT A.B.
Ulvunda. Tel. 6 18.
TVÄTT - MÅNGLING
STRYKNING - GARDINER
Hämtning dagligen.

UR och OPTIK
Pryd Edert hem
med ett ur från urmakare
J. Wahlgren
URMAKERI & OPTIK
Hornsgatan 1
invid Södermalmsborg.

Sakkunskapen har ordet om Den mäktiga skolan.

(Forts. fr. sid. 1.)

också i det stora hela med rektor Hermelins synpunkter, men ställer sig tveksam till förslaget om skolpenningen och gillar inte helt den skisserade planen för språkundervisningen.

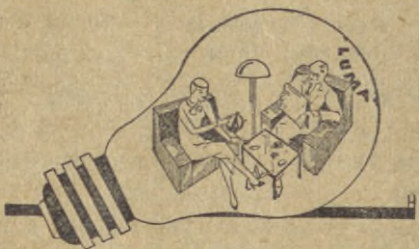
V i övergå så till en av dem som senast framträtt som en reformsträvar på skolans område, nämligen läroverksadjunkten i Uppsala doktor Carl Cederblad:

— Jag tycker ert program är alldeles utmärkt, svarar doktor Cederblad. Uppslaget med skolpenningen förefaller kanske litet originellt och människor kommer nog att stegra sig inför det. Ingen är nöjd med förhållandena sådana de är, men kommer någon med ett konkret förslag tycker man genast det är fantastiskt och omöjligt att genomföra i praktiken. Men tänk så mycket svårt och krångligt som är genomfört i praktiken. Jag tycker det är mycket klokt tänkt.

Att undervisningen sedan måste rätta sig efter de olika utvecklingsperioderna i en människas liv finner jag vara en alldeles naturlig sak. Just i tjugårsåldern måste det komma ett nytt grepp in i upp-

finns också kretsar i det f. d. fientliga utlandet, som vilja göra gällande, att den tyska regeringen styr här mot ett krig, därför att den inte tror sig kunna lösa de inre svårigheterna. En sådan avsikt föreligger säkerligen inte. (Stålthjälmsparaden t. ex. var nog i grund och botten mera riktad mot Hitler än mot Frankrike.) Och om den föreläge — man skulle inte lyckas därmed. Det har lyckats generalregeringen att på några månader förstöra Stresemanns verk, utlandets förtroende till Tyskland, det har lyckats den att isolera sitt land lika fullständigt som 1914. Men vad som aldrig kommer att lyckas den, det är att entusiasmera majoriteten av tyska folket för ett nytt krig. Miljoner tyskar vilja fred och inte revanche. Miljoner tyskar stå inte bakom regeringen, då den har fräckheten utbasunera sina militära önskemål som folkets vilja. Rösterna från dessa miljoner höras för närvarande så tydligt ute i världen för allt det preussiska vapenskramlets skull, men utlandet får inte glömma, att de finnas.

Helge Heerberger.

LUMA — långtidslampan till hemmens nytta

Nu är tid att tänka på hemmets ljus — kvällarna äro mörka och snart är vintern här. Lampans klara sken är en samsignalsignal, ty den sprider hemtrevnad kring sig. LUMA lyser inte bara bra — den lyser också länge. Priset på en 25 watts lampa sänktes den 3 september till 80 öre.

kooperativa

fostran. Det våldsamt intellektuella arbetet passar inte i barndomen, det skall komma i ett senare skede. Det nyligen framkomna uppslaget om en jättefolkhögskola för ungdom tycker jag är intressant och jag skulle gärna vilja vara med om den.

För övrigt är förhållandena både i folkskolan och läroverken för närvarande så tryckande, att det är fullständigt ofrånkomligt att något måste göras nu. Det är som med de mycket fula ansiktena. Varje förändring måste bli en förändring till det bättre.

Vad säga då de nya skolornas skapare och ledare?

Fröken Ester Boman, föreståndarinna för Tyringe Hjälpsskolor, Hindås, tycker att det tjänar mycket litet till att med ord klargöra vad man vill i den omskrivna frågan. Huvudsaken är det man vill i praktiken. Och därtill behövs framförallt fria skolor.

Till detta har redan framhållits att de fria skolorna under nuvarande system av ekonomiska skäl endast komma att stå öppna för ett litet fåtal av de bäst situerade.

Föreståndarinnan för Anna-skolan i Stockholm, fröken Ester Edlestam, tycker det är svårt att yttra sig om skolpenningen innan man alls vet vad förslaget vilar på för ekonomiska beräkningar och hon har svårt att tänka sig att det skulle gå att genomföra.

Ifråga om examensväsendet understryker fröken Edlestam kraftigt att det är alldeles gale med dessa examina på skolans alla olika stadier och att framförallt realskoleexamen förrycker hela undervisningen. Normalskolekompetensen borde stå öppen också för pojkar. Varför kan den inte införas i pojkklöverken i stället för realskoleexamen. Det är en oförståelig orättvisa att pojkar inte skulle få den chansen — liksom flickorna: normalskolekompetens utan examen men med ett giltigt avgångsbetyg.

Rektor Per Sundberg, föreståndare för internat-samskolan vid Viggbyholm har diskuterat Tidevarvets artikel tillsammans med Viggbyholmsskolans övriga lärare.

— Jag skulle först vilja framhålla att jag, liksom de övriga lärarna här vid skolan, fullständigt accepterat den grundläggande syn på skolan och undervisningen som kommit till uttryck i rektor Hermelins artikel, säger rektor Sundberg. Vi är oerhört tacksamma för hennes inlägg i denna fråga och är helt och hållet överens med henne i hennes uppfattning om betydelsen av att skolan befrias från examenstrycket. Om man vill vidga skolans uppgift från enbart teoretisk undervisning till en verklig uppfostran måste i de allra flesta fall kursplan och examenstväng ohjälpligt komma att skära sig och det

Prenumerera på Tidevarvet för sista kvartalet!

Pris kr. 1:50
Insänd avgiften på
postgiron:r 1544.

skulle betyda en oerhörd frigörelse för skolan att lösas från examenstväng och helt få ägna sig åt barnen.

Sedan kommer den andra punkten. Det är frågan om vad som skall göras just nu. Den här för oss stått som det aktuella problemet och den avgörande frågan. Vi har försökt att dela upp vår skola på två linjer, en examensfri och en examenslinje. Jag skulle gärna vilja berätta litet om våra erfarenheter av den examensfria linjen från föregående år. Vi hade då några av våra allra mest begåvade elever där, fyra pojkar med stora konstnärliga intressen. Vi gjorde upp en särskild studieplan för dem, som framförallt omfattade konst- och kulturhistoriska studier. De arbetade med sina uppgifter bl. a. under teckningslärarens ledning och det var glädjande, riktigt gripande att se med vilken iver de kastade sig över dem. Vi slopade inte andra ämnen, de läste språk, men med huvudvikten lagd på att tala och skriva. De läste matematik men mycket mera praktiskt inriktad än studentexamens kurser. De fick en god grund i de olika ämnena. Men vi behövde inte anslå så många timmar till examensläsning och frigjorde på detta sätt tid till deras speciella studieintressen. Det är min fasta övertygelse att dessa elever hade en så mycket större nytta av dessa anordningar att det helt enkelt inte kan jämföras med en real- eller studentexamen.

Så har vi också kvar en examenslinje, och det måste erkännas att det innebär en kompromiss. Men som läget nu är, bl. a. av ekonomiska skäl, vågar vi inte helt övergå till den i varje fall psykologiskt mest riktiga linjen. Examenslinjen är avsedd för elever med begåvning för teoretiska studier, som tänka sig att gå vidare till akademiska studier eller liknande uppgifter. Där blir det förstas att man går in under oket. Men jag vill uttryckligen understryka att man kan lägga undervisningen betydligt friare också där, genom att anpassa den efter barnens olika begåvning.

Den stora, stora svårigheten är emellertid föräldrarna. De är rädda att barnen inte skall klara sig i konkurrens utan — examen. Jag för min del anser att det är en större garanti för att man skall kunna göra en insats om man fått en fri och personlighetsutvecklande undervisning. Många föräldrar går med på detta, men de vågar inte acceptera det för sina egna barn. I grunden hänger oerhört mycket på föräldrarna. Men de skjuter så lätt skulden på systemet.

Efter detta tillfråga vi även en representant för det organiserade samarbetet mellan hemmen och skolan, nämligen professor W. Wernstedt, ordförande i föreningen Hem och skola.

Professor Wernstedt tar upp det i artikeln skisserade förslaget till språkundervisningens ordnande, som han anser vara mycket riktigt just med hänsyn till att undervisningen måste anpassas efter barnets olika utvecklingsstadier och mottagningsmöjligheter. Ifråga om examensläsningen framhåller professor Wernstedt, att det just under övergångsåldern är viktigt att inte lägga denna särskilt hårda press på barnet, utan låta det i lugn och ro mogna. Övergångsåldern är på allt sätt en känslig ålder, som fordrar skonsamhet både ifråga om själva tankearbetet och behandlingen från lärarnas sida. Att just under denna ålder utsätta barnen för särskilda ansträngningar i form av examensjäkt och iproppande av kunskaper är så mycket värre.

Jag har den ganska bestämda uppfattningen, säger professor Wernstedt, att skolan är bemängd med alldeles för mycket kunskapsstoff, som man borde skära ner i alla klasser och i alla skolor och att man till förmån för de stora sammanhangen kunde släppa massor av detaljer. Den viktigaste uppgiften måste ju i alla fall vara att hos barnen uppöva iakttagelseförmågan, vanan att tänka och reda sig själva, att arbeta självständigt, använda sitt eget förstånd och sina egna krafter.

Prövningen av kunskaperna borde kunna ske på något annat sätt än med examen, ungefär som nu i flickskolorna med ett avgångsbetyg och sedan med nya prov för de olika specialiteter som var och en vid ett senare stadium eventuellt vill välja. En inträdesprövning till universitet och högskolor borde kunna ersätta studentexamen. Jag säger detta, fast jag är högskolelärare själv, slutar professor Wernstedt.

Tidevarvet har slutligen vänt sig till två representanter för folkskoleundervisningen.

D:r Gertie Söderberg, rektor för Stockholms Högre folkskola för kvinnlig utbildning, håller med om att det vore lyckligare om man kunde få en skola utan examen, med längre tid och mera arbetsfrid. Men rektor Söderberg tror för sin del att examenstrycket mindre utstrålar från studentexamen än från föräldrarnas håll, ty dessa vill i allmänhet ha en examen för sina barn. De tror på examenskompetensen i konkurrensen. Det är naturligtvis en sak som sammanhänger med det nuvarande läget på arbetsmarknaden och märks också på tillströmningen av elever till de högre skolorna, som blir mycket kraftigare under dåliga tider. Man fortsätter då efter folkskolan med vad som står till buds. Och där håller jag med om, säger rektor Söderberg, att det vore bättre om det funnes mera att välja på, också någon skolform med examensfri kompetens.

Vad studentexamen beträffar, anser rektor Söderberg att den lämpligen borde förläggas till universiteten — det borde ju kunna ordnas på något sätt, även om man inte så här på rak arm riktigt kan säga hur.

Överläraren vid Gustaf Vasa folkskola i Stockholm, fröken Frida Härner, gör följande uttalande:

RADIKALA GRUPPENS SKOLPROGRAM innehåller många tankvärda saker. Utan att ingå på den nya tanken om skolpenning eller uttalandet om fria skolor, jämnställda i fri tävlan med statens — det senare särskilt en sak, som det nog skulle vara åtskilligt att yttra om — vill undertecknad endast understryka två saker, i vilka jag tror, att folkskollärarekåren i stort sett kan gå med på programpunkterna. Det ena är obligatorisk skolplikt i åtta år och det andra är inskränkning av examensväsendet.

Sverige har ju kortare skolplikt än många andra länder, och redan detta är ju ett skäl till att utöka skoltiden. För dem, som arbeta i den obligatoriska 6-åriga folkskolan — och även i den 7-åriga på de få platser i landet, där denna införts — de känna bättre än andra, hur väl man behövde 2 resp. 1 års längre skoltid. Det var ju det, som doktor Cederblad vid sina bekanta undersökningar kraftigt framhöll, att stoffet ständigt ökas och ökas, men alltså skall det hela stoppas in i den 6-åriga skolans lärokurs. Det är ej blott detta, att kursen sväller, så att tiden ej räcker till. Det är också

Radioreparationer

skall utföras av fackmän.

Ring
STOCKHOLMS RADIOSERVICE
Sö. 107 10.

det, att en mängd moment i denna kurs — moment, som äro absolut nödvändiga i den allmänt medborgerliga bildning, de unga människor, vilka utan högre skolbildning skola gå ut i det samhälleliga livet, oundgängligen behöva — dem kunna de ej tillgodogöra sig vid 13—14 års ålder. De måste få skolundervisning vid något mognare ålder för att äga förmågan att tillägna sig en hel del nödvändiga kunskaper. Ett lika viktigt skal för en förlängd skolplikt är ju också fostringsynpunkten. De unga böra ej släppas just under de år, då de som bäst behöva stå under skolans hägn. Just nu skulle ju den behagliga tiden vara inne att öka skoltidens längd, om man ser det hela mot bakgrunden av det tragiska faktum, som heter ungdomsarbetslöshet.

Men så är det examensväsendet. »Den morgondagens långsamt mördande skugga, som examenstrycket kastar in över varje dag i den växande ungdomens liv» talar Honorine Hermelin om i sin artikel i nr 36 av Tidevarvet. Ja, den skuggan skyggar även för folkskolebarnen — tyvärr. När folkskolan blev bottenskola i egentligare mening än förr, hade man två vägar att gå för att skapa enhetsskolan. Antingen skulle folkskolan sätta in betydligt mer av plugg och drill än vad som var tjänligt för flertalet av dess elever för att duga som bottenskola för de jämförelsevis få, som efter 4 år eller efter 6 år skola övergå till realskolan, ty realskolan och gymnasiet skulle givetvis vara, som de vore, en genuin examensskola, där »man förstör hela dyrbara år för en enda dag», för att åter citera den nyss nämnda artikeln. Eller också skulle man gå vidare på den väg, som den moderna folkskolan slagit in på, att med avprutning på examensförhör och standardprov försöka undervisa så, att barnen bringas till intresserad självverksamhet, att arbetet i största möjliga utsträckning inom klassundervisningens ram individualiseras och att såväl undervisnings- som uppfostringsmetoder söka följa de vägar, som barnpsykologien anvisar. Men då skulle också den högre skolans arbetsmetoder reformeras något i samma riktning för att få en verklig enhetsskola till stånd.

Undertecknad har emellertid förnummit mycket litet av detta senare villkors uppfyllande. Däremot har jag sett många prov på att folkskolan tyvärr faller undan för examenstrycket uppträffat och söker kompromissa. Man inför förnuftigare och mer ändamålsenliga arbetsmetoder för flertalet elever, under det att man samtidigt anser sig behöva plugga och drill på ett sätt, som man egentligen själv fördömer, med dem, som skola övergå till högre skola. Så nog kastar examensmetoder sin skugga vitt ut och djupt ned till förfång för många, men till nytta för ingen. Ett radikalt skolprogram måste reagera på den punkten.

TIDEVARVET

REDAKTION:

Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10—12.

EXPEDITION:

Telefon N. 48 42.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 15 44.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:50. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

1 text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1932
Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.

Den mäktiga skolan.

Särtryck av Honorine Hermelins artikel ur Tidevarvet nr 36 kan rekvideras på Tidevarvets exp. Triewaldsgränd 2ma mot insändande av 15 öre i frimärken.